

Q. D. B. V.

DISPUTATIONUM I.

Quibus Tractatum R. Mosis Bar Maimon,

מִמְרָם

DE

REBELLIBUS,

*Civitate latina donatum,
notisque illustratum,*

In Celeberrima Academia Vitembergensi,
Eruditorum judicio exponunt,

PRÆSES

M. JO. LEONHARD. LENZIUS,
Marcobreita-Francus,

Et RESPONDENS

HENRIC. GVILELM. MATTHAEI,
Grimma Misnicus, Alumn. Elect.

D. XV. Septembr. M DCC.

IN AUDITORIO MINORI.

VITEMBERGÆ, Typis CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typ.

coll. diss. A
26

28. 67

a. LXXVIII. 26.

REPERIBUS



M. JOHANNES

HENRIQUE

53



בעור



Agnam R. Moses Aegyptius & im-
mortalem suis scriptis apud Chri-
stianos aequae ac Judaeos ingenii
laudem & eruditionis gloriam si-
bi peperit, adeo ut hos inter ver-
bum sit pervulgatum: משה ער
משה post Mosen,
qui apud Israelitas olim Ducis

munere functus fuit, quove apud Deum interprete
usi sunt, non extitit, qui item literarum recondita &
exquisita scientia imbutus, de Republica Judaica me-
ritus est, quemadmodum Moses Maimonidis filius.
Hunc enim doctrinam, leges & ritus suae gentis, qui
occultati & circumfusi tenebris latuere, in lucem pro-
ferendo, ac pristino decori restituendo idem praesti-
tisse credunt, quod ille populum liberum solutumque
legibus, institutis atque juribus a Deo acceptis mode-
rando, & rectam Numen colendi rationem docendo.
Alii מורה צדק doctorem justitiae, אור הנורה lumen
populi captivi Maimonidem vocant: Alii ejus inge-
nii vim admirantes, & erudita ad posteros transmissa
monumenta intuentes, cum Ephodeo in praefatione
sui operis Grammatici *ἀνεκδότου*, Clarissimo Buxtorffio
in prologo libri Cosri citante, exclamant: אחרון
הגאונים בזמן ראשון בחשיבות
qui Geonim, id est excellentes, dicuntur, tempore

ultimum jure meritoque primum tenere locum ac
 omnibus praeponi. Tenendum autem hic est, sex
 doctorum genera post exilium Babylonicum & secu-
 lis sequentibus inter Judaeos floruisse, ab hujus gen-
 tis rerum gestarum scriptoribus commemorari:
 quod legere est in *R. Abrabami* קבלה, *Gansii* צמח דוד
 הליכות עולם aliisque. Primum כנסת הגדולה Syna-
 gogam magnam constituit, quae Auctore *R. Davide*
Gansio in צמח דוד, centum atque viginti multa sapien-
 tia rerumque usu praestantium virorum collegium
 fuit. Horum duodecim Judaeis nominatim inno-
 tuerunt, eruditissimo Abarbanele in prooemio נחלת
 אבות, quo in libellum Mischnicum אבות commentatus
 est, fidem faciente. Genus ex his ultimum Geonim
 nomine veniebat, quae vox verbo גאון excelluit,
 ortum suum debet, & a celeberrimo Buxtorffio *ex-*
cellentes, doctissimo autem L'Empereur redditur *sub-*
limes. Etenim hos doctores reliqui facere maximi,
 in causis dubiis in consilium adhibere, acquiescere in
 illorum responsis, neque non auctore הליכות עולם
 referente, גאוןי עולם altissimos mundi appellare.
 In his ultimum fuisse Maimonidem, neque postea ex-
 titisse, cui hoc nominis sit datum, Ephodeus loco ad-
 ducto prodit. Enimvero dissimulare nequeo, non
 convenire huic cum aliis scriptoribus, ac *R. Davidem*
Gansium in hoc capite ab eo dissentire, inque suo
 צמח דוד fol. m. 37. col. i. 2. narrare: כמו רב האי ליה
 omnes Geonim eruditionis laude & rerum gestarum gloria *R.*
Haai praecessisse, eorumque clausisse agmen. Ho-
 rum tamen sententiae componi mihi posse viden-
 tur,

tur, si dicas, vim verbi גאונים in aliud, atque Gansius acceperit, ab Ephodeo ductam, ejusque significationem ita dilatatam esse, ut omnes, quorum opera & studium non ita multo post conscriptam Gemaram in exponendis traditis Talmudicis, & Scripto illustrandis extitit, complecteretur. Hanc potestatem vocabulo גאונים tribui ab auctoribus, quae Maimonides in prologo operis יר הוקרה protulit, luculenter testantur. Verba in hanc sententiam scripta hic adjicere operae pretium esse duco: כל החכמים שעמדו אחר חיבור הגמרא ובנו בו ויצא להם שם בחכמתם הם הנקראים גאונים. וכל אלו הגאונים שעמדו בארץ ישראל ובארץ שנער ובספרד ובצרפת למדו דרך הגמרא והוציאו לאור תעלומותיו וכיאר עניניו לפי שדרך עמוקה דרכו עד למארה. *Omnes, qui perfecto opere Gemarico Sapientes extitere, & huic literarum generi naviter studentes, famae celebritatem sibi collegere, גאונים vocantur. Hi igitur omnes ac singuli sunt Geonim, qui e Judaea, Babylonia, Hispania & Gallia prodeuntes, rationem Gemaram interpretandi docuere, ac obscuris atq; tenebricosis ejus sententiis lucem affudere.* Neque hoc modo Maimonidem postremum dici posse ais, cum & hodiernum sint, qui in id omni cogitatione & cura incumbant, ut difficilem intellectu Gemaram vel voce vel scripto reddant facilem & claram? non repugno, ac valde doleo, majori Judaeos cupiditate in studium Talmudicum quam Biblicum rapi, & ex omni memoria aetatum temporumque inventos esse, qui id magis egerint, ut Gemarae quam oraculorum diviniorum periti haberentur. Neque inficior, nostris temporibus dari, quibus, cum rerum Talmudicarum scien-

tia ceteris antecellunt, more majorum suorum verbis honorum appellari, & Geonim audire laetitiae sit atque gaudio. Est hoc nominis doctoribus Judaicis cum Germanis, tum Hispanis Amstelodami viventibus, & librum Mischnicum cum commentariis Bartenorae atque יו"ט טוב editum suo calculo approbantibus, harumque literarum studiosis commendantibus; quod videre est Tom. I. edit. Ambst. ubi in prima pagina נאוני ארץ excellentissimi clarissimique homines orbis terrarum vocantur. Hinc tamen concludere fas minime est, Ephodeum errasse, neque Maimonidem hujus nominis doctorum postremum fuisse. Ita enim cum re praesenti comparatur est. Certo doctorum generi, quod post conscriptam Gemaram serie temporis interrupta literarum scientia floruit, Geonim nomen proprium fuit, perinde ac Judaei hodierni cognomen Rabbi sibi sumunt, & magistris imponunt. Hoc usque ad tempora Maimonidis duravit, quo diem supremum obeunte, pariter ac reliquis illius tempestatis doctoribus naturae debitum reddentibus, parcius hoc nominis usurpari & Talmudicae literaturae patroni רבנים magis, quam נאוני appellari coeperunt, R. Abrahamo in קבלה fol. 35. suffragante. Tanta, elogia de Mose nostro recitant sui. Neque vero inter Christianos nullius est pretii & auctoritatis, sed ab his quoque plurimi aestimatur, illisque in rebus, quae ad veteris Reipublicae Judaicae simulac ecclesiae consuetudines moresque pertinent, testis fide dignus habetur, & diligenter laudatur. Petrus Cunaeus statum reipublicae Ebraeae pristinum depingens, multa se ex Maimonide transtulisse atque usum
pro

pro suis non diffitetur. Hinc summis eum laudibus ornat, in *de rep. Ebr. lib. I. cap. 2.* scribens: *Est in admiratione hominum scriptor maximus R. Moses Ben Maimon, is, qui Talmudicam doctrinam sepositis nugamentis feliciter complexus est divino illo opere, quod ipse משנה תורה appellat. Nunquam ita magnifice quicquam de illo autore dicemus, quin id virtus superet ejus. Quid duo literis doctrinaque praestantissimi Viri senserint de Maimonide, in ore omnium est: Hunc nempe solum e Judaeis nugari desisse. Verum etsi certum exploratumque est, Mosis nostri scripta multiplici doctrina esse referta, neque negari potest, illa ingenium haud vulgare redolere, & in eo a multis Judaeorum libris maxime differre, quod plus reconditae sapientiae, nugarum minus comprehendant. In hoc tamen non possum, quin a clarissimorum virorum sententia abeam & vero respondere negem, solum Maimonidem nugari desisse, reliquos qui eum vel antecesserunt, vel secuti sunt rerum tricis apinisque viliorum fuisse auctores, neque quicquam in lucem & conspectum, quod perfectum ingenio, ac elaboratum industria, protulisse. Facileque adduci possum, ut neutrum eruditissimorum virorum Maimonidis, aliorumque Judaeorum libros, pro eo ac fieri debuisset, inter se contulisse, vel evolvere valuisse credam, atque adeo rem ex opinione magis, quam veritate aestimasse. Hoc ut evincam atque probatum dem, altius rem repetere, & de Maimonidis libris quaedam fari habebimus necesse. Horum multi iique praestantissimi injuria temporum interierunt, paucos a Judaeis traditos accepimus. Principes qui in nostras pervenerunt manus, sunt על משניות פירושיו quem vigesimo ter-*

tio

tio aetatis anno scripsisse fertur, **ד' חזקוני** hunc duodecim annis post editum commentarium Mischnicum publici juris fecisse *Gansius* memoriae prodit, exagitationum Medicorum Aegypti obtrectationibus in spelunca perfecisse *R. Gedalja* in Chronico refert, **מורה נבוכים** anno aetatis quinquagesimo elaborasse ajunt. Itaque sive de omnibus his sive de singulis neges, illos fabulis & nugis esse plenos, velis nolis, confiteare, abluere a vero hanc sententiam, *Maimonidem solum in sua gente nugari desisse.* Auctorum quidem hujus opinionis alter de **ד' חזקוני** alter de omnibus Mosis nostri scriptis voluit intellectum. Qui librum **ד' חזקוני** intuens, ita judicavit, nunquam se illum legisse haud obscure ostendit. Etenim ibi Maimonides, quod in hujus operis prooemio tradit, hoc sibi negotii datum esse credidit, ut statuta Talmudica (quae propter sermonis obscuritatem, difficilem docendi modum & disputationes subtiles a paucissimis sui temporis intelligi poterant) redigeret in compendium, sermone plano & facili proponeret, omissis dubitationibus in utramque partem allatis sententiam latam, & a pluribus approbatam suis faceret notam. Quo effecit, ut hi quoque, quibus Gemarica scrutari non contigit, ritus, statuta & jura a majoribus recepta pernoscere simulque res controversas secundum illorum praescriptum disceptare valerent. Apud quamplurimos magnam idcirco gratiam iniiit, qui laeti lubentesque hoc opus susceperunt: nec pauci tamen extiterunt, qui invidiae oestro perciti, factum vituperare, mordere, dicere, Maimonidem gloriae cupiditate accensum aliorum famam imminuere, quaesivisse, clamitare, corruere auctoritatem Talmudi-

mudi-

mudicorum, eorumque e posterorum animis me-
 moriam deleri. Quas hostium suorum obtrectatio-
 nes in epistola ad judicem Alexandrinum *R. Pinchas*
Buxtorffii institutioni epistolarum adjecta mascule
 confutavit, seque expurgavit, docens pluribus, culpa
 se & criminibus, quorum postularetur, vacare, nec
 quod adversarii falso objicerent contra Talmudem
 se dixisse, neque, ut Doctorum famae detraheret, no-
 mina illorum in suo γ silentio praeteriisse. Cum igitur
 Maimonides ipse a Talmudicorum placitis abiisse
 se neget, capita in Pandectis Talmudicis prolixè ex-
 posita & disputata summam ab eo tantum exhibean-
 tur, & commentarii denique libro יד חוקי ab aliis
 Rabbiniis adjecti כסף משנה & מגור משנה sint in-
 dices locorum Talmudicorum, e quibus dogmata
 sunt petita, argumento est clarissimo vel Maimonidis
 majores sana quoque & recta tradidisse, vel ipsum splen-
 dide esse nugatum. Fieri enim nequit, ut compendium
 ab integro opere toto genere differat, ac is, qui Trogi
 historiam summam proponit, veritate & prudentia
 se commendat, nisi alter praeiverit ac viam com-
 monstrarit. In hoc autem opere משנה תורה
 quemadmodum Maimonides Talmudicorum vesti-
 giis institit, sic in commentario Mischnico id egit, ut
 obscure dicta explanaret, dubia dissolveret, & quae
 ab aliis in controversiam vocantur, vindicaret. Si
 igitur is nihil abs se alieni commisit neque dogmata
 Mischnica defendens, fabulas aut nugae protulit: me-
 rae profecto nugae non erunt res, quas scripto tam
 acriter tuitus est; aut Maimonidem, qui stultitiae pa-
 trocinium suscepit, turpissime se dedisse, nihilque

B

quod

quod salem habeat, ibi dixisse, oportet, fatearis. *Li-*
brum מורה נבוכים argumentum & scopus est, verbis
 utor eruditissimi Buxtorffii, ut manuductio & clavis
 veluti sit ad rectam intelligentiam verborum, vocabulorum,
 phrasum, metaphorarum, parabolarum, allego-
 riarum, omniumque adeo earum rerum, quae in Sacra Scriptura secundum
 sensum literalem aliquid alieni, heterodoxi, paradoxo, absur-
 di docere, vel exiguam aut nullam utilitatem habere viden-
 tur. Atque hinc etiam nomen libro impositum מורה
 נבוכים Doctor perplexorum; quod in eorum subsidium
 conscriptus sit, qui circa illa vocabula, phrasas, res, נבוכים
 b. e. perplexi redduntur, ita ut haereant, an secundum sen-
 sum literalem, an vero figurate & metaphorice illa capere &
 intelligere debeant. Et si in hoc multa utilia & erudita
 contineantur; omnia tamen Maimonidis ingenio ac-
 cepta ferenda minime sunt. Namque in haud pau-
 cis majores suos secutus, eorum sententias, omissis
 nominibus, propugnavit. Et si vel maxime horum
 nihil a priscis Judaeis hausisset, sed omnia, quod cre-
 dibile minime est, sedula librorum ab aliis gentibus
 conscriptorum lectione, vigiliis assiduus, atque labore
 diuturno reperisset; difficile tamen dictu esset, illum
 primum nugari desiisse. Cum partim verum, par-
 tim falsum foret: verum, מורה נבוכים si respi-
 cias, ubi aliam ab antiquioribus suae gentis philoso-
 phandi rationem videtur esse ingressus: falsum, re-
 liqua scripta si intueare, quibus tradita veterum do-
 ctorum & candide exponit & diligenter defendit.
 Enimvero licet Maimonides primus nugari desiisse
 dici nequeat, atque ipso invito auctores ita sentiant:
 inficiari tamen non possum, multa cum animi tum
 for-

fortunae bona ei contigisse cum paucis communia, & praeter ceteros Judaeos disciplinarum philosophicarum, linguarum (dicitur enim & Graece & Latine fuisse doctus, ac plerosque omnes Graecos philosophos evolvisse) artisque Medicae (erat enim Regis Aegypti Medicus princeps) peritum fuisse. Hujus igitur viri eruditio praeclara me adduxit, ut ad unum alterumque libellum e **הזקן יר** ope divina vertendum notisque illustrandum appellerem animum, imprimis cum viros Clarissimos idem fecisse, & hujus Auctoris libros civitate latina donasse intelligerem, quorum diligentiam pro eo, quo in has literas feror amore, imitari exoptavi. Initium autem laboris in Tractatu **ממרי** id est, de rebellibus enodando capiendum esse censui, quod eum neque in linguam latinam translatum, neque inutilem fore sciebam. Ebraea addidi, ut & parum exercitati haberent, quo non interpretandi minus, quam legendi promittitudinem sibi acquirerent, & artis periti de versione melius judicare possent. Quos si aequos arbitros fuero naetus, & si qua erravero, benevolos monitores, meam qualemcunque in hoc studiorum genere industriam nunquam patiar desiderari.

הלכות
מצוות

יש בכללן תשע מצות
שלש מצות עשה ושש
מצות לא תעשה.

וזהו פרטן

א לעשות על פי
התורה שאמרו לנו
בית דין הגדול ב שלא
לסור מבריהם ג שלא
להוסיף על התורה לה
במצוות שבכתב ולא
בפירושן שלמדנו מפי
השמועה ד שלא לגרוע
מן הכל ה שלא לקלל
אב ואם ו שלא
להכותם ז לכבדם ח
ליראם ט שלא יהיה
הבן סורר ומורה על
קול אביו ואמו:

וכואור מצות אלו
בפרקים אלו:

פרק ראשון

א בית דין הגדול
שבירושלם חם עיקר
תורה שבעל פה והם
עמודי ההוראה ומהם
חק ומשפט יוצא לכל
ישראל ועליהן הבטיחה
תורה שנאמר על פי

TRACTATUS
De REBELLIBUS.

In praesenti Tractatu continen-
tur generatim novem praecepta:
quorum tria aientia, & sex ne-
gantia.

Nominatim autem haec sunt:

I. Legi, quam fert Senatus ma-
gnus, Synedrium dictus, mos est
gerendus. II. ab hujus verbis atque
sententia non est recedendum. III.
Nihil est addendum legi, neq; scri-
ptae neque ejus interpretationi ore
traditae. IV. nihil quoque de utraq;
derogandum. V. Parentibus non est
male precandum. VI. Neq; hi ver-
berandi. VII. sed honorandi, atque
IX. timendi sunt. IX. Ne filius pa-
rentum mandato pertinaciter refra-
getur sed obsequens sit.

Expositio horum praeceptorum
sequentibus capitibus absolvitur.

CAPUT I.

§. i. Synedrium magnum, quod
Hierosolymis floruit, est fundamen-
tum legis ore traditae & dogmatum
a Majoribus conditorum conserva-
tor atque interpres. Ab hoc decreta
fiunt, & jura omni populo Judaico
dicuntur. Huic in rebus dubiis
fidere

fidere nos voluit codex divinius,
quando praecipit: *Juxta legem, quam
docebunt te, & judicium, quod dicent
tibi, facies.* Atque hoc est ex affir-
mantium praeceptorum numero.
Omnis igitur, qui Mosi, nostro Do-
ctori, ejusque legi non derogat fi-
dem, sed assentit, tenetur hujus Se-
natus decreta amplecti, ac illi ob-
temperare.

§.2. Quicumq; aliter vitam suam
transigit atque doctus est ab hoc
senatu, nec facit, quod mandavit,
in praeceptum negans delinquit;
dicitur enim: *non recedes a verbo,
quod indicabunt tibi, ad dextram vel
sinistram.* Non tamen ob hujus prae-
cepti negantis neglectum verberibus
quis caeditur, sed is, qui Syne-
drii jussa susque deque habet, mor-
ti ab eo adjudicandus est. Omnis
igitur sapiens, qui pertinaciter la-
tae Synedrii sententiae fuerit re-
fragatus, strangulatur; namque
legitur: *vir qui fecerit ex petulantia
&c.* Perinde autem fuerit, sive illa
quae fieri jussit, a Majoribus tradita
acceperit, (quae sunt legis orete-
nus expositae) sive ingenii vi adhi-
bita e rationibus interpretandi le-
gem hauserit, atque hinc, rem ita
nec aliter comparatam fore, sibi vi-
deri docuerit, sive denique sint res
ab ipso introductae, quo legis di-

התורה אשר יורוך
זו מצות עשה. וכל *Dent. XVII.*
המאמין במשה רבינו *v. 11.*
ובתורתו חייב לסמוך
מעשה הדרי עליהן
ולישען עליהן:

ב כל מי שאינו
עושה כהוראתן עובר
בלא תעשה שנאמר
לא תסור מכל הדבר
אשר יגידו לך ומין *loc. cit.*
ושמאל. ואין לוקין
על לאו זה מפני שניתן
לאזהרת מיתרי בר
שכל חכם שמורה
על דבריהם מיתתו
בחנק שנאמר והאיש
אשר יעשה בזדון
וגומר אחר דבריהם *loc. cit. vers.*
שלמה: אותן מפי *12.*
השמועה והם תורה
שבעל פה ואחר
דברים שלמרום מפי
דעתם כאחר מן
המדור שהתורה
נדרשה בהן ונראה
בעיניהם שדבר זה
B 3 gnitas

כך הוא ואחר דברים
שעשאוּם סייג לתורה
ולפי מה שהשערה
צריכה והן הגזירות
והתקנות והמנהגות כל
אחר ואחר מאלו
השלשה דברים מצות
עשה לשמוע להן
והעובר על כל אחד
מהן עובר בלא תעשה.
הרי הוא אומר על פי
התורה אשר יורוך אלו
התקנות והגזירות
והמנהגות שיורו מהם
לרבים כדי לחזק הדת
ולתקן העולם. ועל
המשפט אשר יאמרו
אלו דברים שילמדו
אותן מן הדין באחר מן
המרות שהתורה
נדרשת בהן. מכל
הדבר אשר יגידו לך
זו הקבלה שקבלו
איש מפי איש:

ג דברי קבלה אין
בהן מחלוקת לעולם
וכל דבר שתמצא
בו מחלוקת בידוע
שאינו קבלה ממה
דבריו. ודברים
שלמדו מן הדין אם

gnitas conservaretur, ac omnis eam
transiliendi occasio adimeretur,
(quae pro temporum conditione
& rei necessitate ferebantur). Cu-
jus generis sunt: Decreta, consti-
tutiones & ritus. De singulis tri-
bus adductis generibus, praece-
ptum affirmans, quod, ut Syne-
drium audiamus, cupit, intelligen-
dum sentiendumque est, contem-
torem unius ex his praeceptum
divinum negans transgredi. Nam
legitur in literis sacris: *Juxta legem,
quam docebunt te: Per legem* hic con-
stitutiones, senatus consulta, ritus-
que intelligendi veniunt, de qui-
bus multi erudiendi erant, ut jus
sanctum haberetur, & inviolatum,
neque non recte atque ordine o-
mnia in populo fierent. *Ac judi-
cium, quod dicent.* Per *judicium* in-
telliguntur ea, quae jure fieri didi-
cerunt Senatores, ope cujusdam
modi legem explicandi. *Ab omni
re, quam indicabunt tibi.* Hoc tradi-
tionem ore tenus alteri ab altero fa-
ctam indicat.

§. 3. Nulla unquam dissensio est
in sententiis a Mose ad posteros
transmissis, ac ubicunque pugna
deprehenditur, certum atque ex-
ploratum est, id a Mose Doctore
nostro, acceptum non esse. Quo-
rum autem natura & ratio argu-
menta-

loc. cit.

119. 11. 101

11

119. 11. 101

119. 11. 101

mentando e sacris literis eruenda erat, in iis ita se gerebant, ut, si unum idemque omnibus & singulis videretur, sententiam pro communi suffragio ferrent, sin in partes itum esset, majoris opinionem amplecterentur & secundum illam judicarent. Praeterea si aliis e re futurum videretur, decreta, constitutiones & ritus promulgare, aut consuetudinem aliquam abolere; alii contra crederent, nihil hinc utilitatis in Rempublicam redundare, neque operae pretium esse, decretum facere, constitutiones excogitare, neque morem receptum desereri a populo oportere: tum consultabant & diligenter omnia expendebant, tandemque partem potiore sequiebantur, ac, prout huic visum erat, faciebant.

§. 4. Quamdiu Synedrium magnum floruit, dissidia ab Israelitis abfuerunt. Si enim alicui quid dubitationis in quadam causa afferebatur, suae civitatis Synedrium consulebat; Hoc, quando intelligebat, quid faciendum foret, indicabat. Sin minus, is qui Synedrium veniebat consultum, vel cum ipso, vel legatis ejus Hierosolymas proficiscebatur, Synedrii, quod in monte templi conveniebat, senten-

הסכימו עליהן בית
דין הגדול כולן הרי
הסכימו ואם נחלקו
בהן הולכין אחר הרוב
ומוציאין הדין אחר
הרבים. וכן הנזרות
והתקנות והמנהגות
אם ראו מקצתן שראוי
לגזור גזרה או לתקן
תקנה או שיניחו העם
המנהג הזה וראו
מקצתן שאין ראוי
לגזור גזרה זו ולתקן
לתקן תקנה זו ולתקן
להניח מנהג זה נושאין
ונותנין אלו כנגד אלו
והולכין אחר רובן
ומוציאין הרבר אחר
הרבים:

ד כשהיה בית דין
הגדול קיים לא היתה
מחלוקת בישראל אלא
כל דין שנולד בו ספק
לאחר מישראל שואל
לבית דין שבעירו אם
ידעו אמרו לו אם לאו
הרי השואל עם אותו
בית דין או עם שלוחיו
עולין לירושלים
ושואלין לבירת דין
tiam

שבהר הבית אם
ידעו אמרו לו אם
לאו הכל באין לבית
דין שעל פתח העזרה
אם ידעו אמרו להן
ואם לאו הכל באין
ללשכת הגזית לבית
דין הגדול ושואלין
אם היה הדבר שנולד
בו הספק לכל ידוע
אצל בית דין הגדול
בין מפי הקבלה בין
מפי המדה שדנו בה
אומרים מיד אם
לא היה הדבר ברור
אצל בית דין הגדול
דנין בו בשעתן
ונושאין ונותנין בדבר
עד שיסכימו כולן או
יעמדו למנין וילכו
אחר הרוב ויאמרו
לכל השואלים כך
הלכה והולכין להן.
משבטל בית דין
הגדול רבתה מחלוקת
בישראל זה מטמא
ונותן טעם לדבריו
וזה מטהר ונותן
טעם לדבריו וזו
אוסר וזה מתיר:

tiam rogaturus; Hoc, si rem habe-
bat perspectam, sententiam dicebat.
Sin minus, omnes ad Synedrium,
quod in porta atrii erat, veniebant,
a quo, si rem sciret, cognoscerent.
Sin illi aequae ac reliquis, quid
facto opus sit, lateret, omnes &
singuli ad Synedrium majus, quod
in conclavi quadratis, caesis & po-
litis lapidibus extracto erat, acce-
debant deliberatum. Quando rem
dubiam & controversam singuli
Senatores sive e Majorum traditis
sive judicandi ratione valebant di-
judicare, confestim sententiam fe-
rebant. Si vero & ipsi naturam
rei ignorabant, certo tempore de
ea deliberantes, tam diu secum re-
putabant, dum omnium eadem
mens atque sententia esset, aut
nonnullis discessionem facientibus,
partis majoris judicium sequeban-
tur. Tum omnibus responsum
petentibus edicebant: Sic statu-
tum est. Cui omnes gerebant mo-
rem. Postquam desit Synedrium
magnum, animorum dissensio orti
coepit, alio rem immundam pro-
nunciante, suaeque sententiae ra-
tionem reddente, alio eandem
mundam judicante, itemque suae
opinionis causas praese ferente,
alio quid prohibente, alio idem
permittente.

Coll. diss. Aib8, misc. 2